

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

XX. De immunitate Ecclesiarum & subjectione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

Causa unendi sunt, necessitas, & utilitas. h. d.
Velut ergo ex causa una Ecclesia, vel Episcopatus in plures dividi permittitur, sic etiam rebus suadentibus plures Ecclesie in unam conjungi possunt. Causa vero unionum sunt, aut aurgens necessitas, aut evidens utilitas. Necessitas, veluti cum dux Ecclesie adeo sunt pauperes, ut impossibile sit earum proventus ad victum duorum sacerdotum sufficere: aut, si altera hostium e immunitate desolata sit. Utilitas d, ut cum locorum opportunitas id exposcit, vel temporis qualitas: puta, quia in loco nunc Christianorum dicatur imminutus numerus: aut, quia ob fructuum tenuitatem non petendi idonei sacerdotes ad beneficium procurandum inveniantur. His igitur casibus, ne quid detrimenti divinus cultus & animarum cura patiatur, debent plura beneficia vel Ecclesie in unum conjungi.

Sicut unire Episcopatus pertinet ad Romanum Pontificem, sic minores Ecclesie ad Episcopum cui subsunt: inferiores vero non possunt unire. h. d.

Non tamen omnibus passim quaeque; Ecclesias unendi potestas indistincte permittitur, sed certis duntaxat servatis regulis. Et quidem e, sicut unire Episcopatus, atque potestati alienae subicere ad summum Pontificem pertinere noscitur, sic ad Episcopum spectat Ecclesiarum suae diocesis unio atque subiectio. Ab Episcopo itaque inferiores unendi potestatem minime sibi vindicare poterunt. Ideoque, si Prior, vel Abbas monasterium monasterio subjecerit, vel unierit, Episcopi consensu minime requisito, quod inconsulto praesule fecerit, non subsistet, nec subiectionem, vel unionem Metropolitanam confensus, vel confirmatio sustinebit, cum is in diocesi sui suffraganei absque ipsius assensu non debeat aliquid contra constitutiones Canonicas attentare.

Episcopus unire potest Ecclesiam alteri, vel loco religioso donare, etiam non vocato Rectore, vel defensoribus, sed propria mensa non potest. h. d.

Vsque adeo autem Episcopo in propria diocesi facultas unendi competit, ut si per eundem consentiente capitulo, Ecclesia Ecclesiae, dignitas, vel praebenda uniat, aut religioso loco donetur, ex eo quod Rector ipsius ad hoc vocatus, vel si vacabat, defensor ei super hoc datus non extitit, nequaquam impugnari valeat. Aliud tamen obtinet, si quam is Ecclesiam mensae suae, vel capitulo unendam duxerit: id enim (et si capitulo consensus accesserit, & loci consuetudo suffragetur) irritum penitus erit: cum unionum utilitas probabilem non recte factae unionis suspicionem ingerat.

In unione faciendae requiritur consensus non solum capituli, sed etiam eorum qui laici possent. h. d.

Nec solum capituli unentis Episcopi in unione consensus exigitur, sed etiam illorum, qui ex unione laici possent. Unde si aut collegiata, aut patronata, alicujus suffraganei Ecclesia sit unienda, collegii patroni, & suffraganei assensum intervenire oportebit.

Quis sit unionis effectus. h. d.

Secuta vero unione Canonica, statim is, cujus Ecclesiae unificata per unionem est applicata, eandem in unitam nanciscitur potestatem, & jus, quod in eam olim habebat, cui ab initio praefuit: statimque unitae Ecclesiae eadem privilegia competunt, quae in principali Ecclesia competere comperiuntur.

Per unionem non praesudatur iuribus Episcopalibus. h. d.

Sed quari poterit si, si per Apostolicum Ecclesia in certa diocesi constituta, puta in Perusina, Ecclesiae alterius diocesis, veluti Tiphernatis, unita fuerit, an Ec-

a C. exposuisti. §. si evidens. ext. de prob. b Ca. eam te. ext. de atat. & qual. in fin. & can. unio. 10. q. 3. c. Can. postquam hostibus. 10. q. 1. d. Can. & temporis. 10. q. 1. e. Ca. sicut unire. ext. de excess. prala. f. Ca. a. ext. de relig. dom.

clesia per unionem alteri connexa, per hoc à jurisdictione praesulis Perusini censeatur exempta, & Tiphernati subiecta? Et responsum est, à jurisdictione prioris Episcopi unitam Ecclesiam non eximi, cum Romanus Pontifex in hujusmodi unionibus singulis Episcopis iuriam inviolata servari velit.

Unio dissolvitur temporis lapsu, & causa cessante, & ab his qui habent jus unendi. h. d.

Dissolvitur autem unio, si temporalis sit, temporis lapsu: quod si sit perpetua, cessantibus eisdem causis, ex quibus facta fuerit, ab his itidem dissolvi poterit, quorum consensu & auctoritate olim fuerit instituta: nihil est enim tam rationi consonum, quam ut is destruenti debeatur potestatem, cui construendi facultas conceditur.

Et cetera vacans Ecclesia possit uniri, unio tamen Ecclesiarum vacantium dissolvi non potest. h. d.

Illud inter instituendam, & dissolvendam unionem interest, quod licet etiam vacans Ecclesia alteri possit uniri, si tamen Ecclesiam per unionem connexas vacans, contigerit, unio interim vacantium Ecclesiarum dissolvi minime poterit.

DE IMMUNITATE ECCLESIAE ET SUBIECTIONE. TITVLVS XX.

Immunitas in hoc titulo largè assumitur, & quod sit immunitas hoc dicit.

Immunitas, est à muneribus indulta exemptio. Sed hoc loco immunitatem largè accipimus, pro quodlibet Ecclesiarum favore, indulgentia, rigoris remissione, & privilegio.

Triplex est species immunitatis Ecclesiarum, localis, personalis, & realis: & quod immunitas localis est, per quam profana loca, & non consecrata, vel oratoria exercere prohibentur. h. d.

Et autem Ecclesiarum immunitas triplex: localis, personalis, & realis. Localis immunitas est, quae locis ipsis domibus, aliquibus sacrorum adrum in unita conceditur. Cum enim Ecclesia a secundum Evangelicam veritatem domus esse debeat orationis, necesse est profanis usibus esse convenit alienam.

Processus facti, & sententia lata in Ecclesia, & in conventu sui nulli. h. d.

Seculares igitur iudices causas, praecipue ubi de sanguinis agitur effusione, & de praena corporali statuatur, in Ecclesiis, vel earum coemeteriis aegrelibus anathematis interminatione prohibentur. Absurdum est enim ibi iudicium sanguinis exerceri, ubi est iure constituta refugium. Processus quoque s, quos ab legitima contempta prohibitione, & spreta ultione divina, factendos duxerint, ac specialiter prolata temeritate, omni firmitatis robore carebunt.

Consilia publica, nundinae & nigra secularia non debent tractari in Ecclesia. h. d.

Publica quoque a quarumlibet societatum, & universitarum conciones, & consilia, nundinarum, aliorumque secularium tractationes negotiorum, confabulationes, & profana colloquia ab his penitus amoveri debent.

Conversio non debent fieri in Ecclesia, nisi ex necessitate: & quod dicitur de Ecclesia, intelligitur etiam de non consecratis & oratoribus. hoc dicit.

Sed & convivia, & hospitium, licet illa despicere non oporteat, in sacris domibus celebrari, vel exerceri à laicis non poterunt, nec etiam à clericis, nisi forte transeuntes ob hospitiorum necessitatem illic relicti: quod & in oratoriis observari conveniet, & nominis opera jugiter impensa concordet: & ne, ubi peccatorum est venia postulanda, ibi peccandi detur occasio. Idem

a C. cum Ecclesia. ext. de iur. b Ca. cum Ecclesia. §. secularibus. ext. ord. c Ca. 4. si. ext. in 6. d Ca. 4. cessant. ext. in 6. e. Can. non oportet. & can. seq. 42. dist. f. Item.

statuitur & de Ecclesia, in qua divina mysteria celebrantur, licet adhuc consecrata non fuerit, qui cum obsequiis divinis sit dedicata, nullius temerariis ausibus est profananda.

Qui in vitium abstrahit a sacris locis, excommunicatur, & quasi sacrilegus punitur. h. d.

Actorum a locorum intuitu illis conceditur immunitas qui ad ipsam Ecclesiam confugiunt: nam si eos qui ad statum Principis se proripiunt, ab omni violentia leges seculares vindicant, quanto magis convenit ad templum Domini confugientes, loci sancti reverentia, & auctoritate defendi? Quicunque igitur inde hominem resistentem reclamantemque; violenter abstraxerit, tam aliis poenis pro sacrilegio, quod admisit, quam Ecclesiastica subiacebit excommunicationi.

Non potest qui ex vitio abstrahit a demo Episcopi, vel ab Ecclesiasticis, intra triginta passus, h. d.

Nec b ab atris tantum Ecclesie quenquam invitum abstrahere non licebit, verum etiam nec a domo Episcopi, & ab Ecclesie circuitu intra triginta passus ab ostio: quod spatium Ecclesie reverentia defendi sacri Canones voluerunt.

Libet homo non debet ab Ecclesia violenter abstrahi, nisi impetrata vita, & membrorum incolumitate. h. d.

Hec tamen securitas non omnibus aequè & indistinctè solet indulgeri, sed status habetur ratio & causarum, quibus quis fugiendum ad Ecclesiam duxerit. Si liber & igitur quis sit, quantumvis gravia perpetraverit, non est violenter ab Ecclesia extrahendus, nec inde ad mortem damnari debet, sed Ecclesiarum Rectores vitam & membra debent fugientibus obtinere: aliis tamen poenis de eo, quod inique egerint, puniendi erant.

Publici latrones, & qui in sacris locis immunitatis spe ducti delinquant, privilegii sacrorum locorum non gaudent. h. d.

Hoc autem d de publicis latronibus, vel nocturnis Agrotum populatoribus, viarumque obfessoribus intelligi non oportet. Hi enim secundum Canonicas sanctiones nulla impunitate praestita violenter, & egressis adhibitis insidiis, ab Ecclesia extrahi poterunt. Idem & de his statuendum erit, qui impunitatem suorum excessuum obtinere sperantes, homicidia, & mutilationes membrorum in ipsis Ecclesiis, vel ipsarum coemeteriis committere non ventur, qua nisi per Ecclesiam crederent se defendi, nullo pacto commissuri fuerant: tales enim, cum in eo, in quo quis deliquit, puniri debeat, & frustra legis invocet auxilium, qui in ipsam legem committit, immunitatis privilegio, quo se fecerunt indignos minime gaudebunt.

Domini praestito iuramento de impunitate potest servum suum etiam invitum ab Ecclesia abstrahere. h. d.

Quod si servus sit e, qui ad Ecclesiam confugerit, postquam de impunitate Dominus clericis iuramentum praestiterit, ad servitium domini sui redire compellatur: alioqui si redire nolit, a domino occupari poterit: famuli enim, qui dominos metuunt, si ad Ecclesiam septa confugerint, intercessionem debent querere, non latebras: nec quenquam religionis reverentia proprio iure fraudari convenit.

Clerici & Monachi deservientes Ecclesia sunt exempti a muneribus personalibus. h. d.

Personalis f immunitas est, quae personis Ecclesiasticis indulgetur. Cum enim in clericorum ministerio constituti, non nisi altari & sacrificiis deservire debeant, rectissime constitutum est, ut Deo dicati ab omnibus personalibus muneribus reddantur immunes. Personalialia autem munera sunt, quae cum corporis labore, & animi

a Can. diffinit. 17. q. 4. b Canon. ad constitutum. 17. q. 4. c C. inter alia. §. si liberi. ext. co. d C. inter alia. §. super hoc. ext. co. e C. inter alia. §. si. ext. co. f Canon. missae. ext. co. tit. can. cler. ext. tit. in 6. & 4. realia.

solicitudine, ac vigilantia principaliter sustententur. Generaliter igitur Episcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, Monachi, immunitate omnis tutelae & curae ipso iure gaudebunt.

Ad murorum custodiam etiam clerici tenentur, tempore necessitatis. hoc dicit.

Viduarum a autem & orphanorum curam suscipere non solum non prohibentur clerici, sed etiam iubentur, cum ipsis cupiditatis negotia, non pietatis interduntur.

Ad murorum custodiam etiam clerici tenentur, tempore necessitatis. hoc dicit.

Excipiatur b etiam ab his muneribus murorum custodia: a qua si magna imminet necessitas, neminem excusari constitutum est, ut cunctis vigilantibus melius valeat civitas custodiri.

Persona Ecclesiastica non possunt a secularibus potestatibus coactari. hoc dicit.

Realis immunitas est, per quam res Ecclesiasticae a censu, vel collectis potestatum secularium liberae redduntur. Siquidem e tam profanis legibus, quam sacris Canonibus sub excommunicationis & interdicti poena constitutum est, ne quis eorum qui jurisdictionem temporalem obtinent, possit tributa, collectas, seu quascunque exactiones, sub quovis titulo, vel colore, imponere Ecclesiis, vel personis Ecclesiasticis, pro domibus, praediis, vel quibuscunque possessionibus legitime acquisitis, etiamsi ipsae Ecclesiae, vel personae, vel res sint intra illorum territorium constituta.

Ob magnam necessitatem, vel utilitatem, consulto Pontifice, possunt clerici, sine tamen coactione, laici subvenire. h. d.

Itanta d tamen sit in republica necessitas, aut utilitas, ut Episcopus cum clero suo laicorum non suppetentibus facultatibus, communes utilitates per subsidia Ecclesiastica sublevandas ducant, Romano prius consulto Pontifice, omni penitus cessante coactione, poterunt aliquid in commune conferre, & laici humiliter ac devote cum gratiarum actione suscipere.

Ecclesia Episcopo omnimodam subjectionem debent. h. d.

Quemadmodum autem sacrosanctis domibus secularium potestatum intus omnimoda debetur immunitas, tam locorum ratione, quam personarum & rerum: sic eisdem rationibus ab illis proprio Episcopo omnimoda subjectio debetur e. Nam quantum ad ipsa loca pertinet (ut paulo ante diximus) nemo Ecclesiam in diei celi adhaerere poterit, aut consecrare, praeter sui praesulis conscientiam. Quoad personas Ecclesiasticas, ipsi debetur Canonica obedientia f, subjectio, reverentia: ad eandem spectat institutio, destitutio, correctio, reformatio, causarum omnium ad forum Ecclesiasticum de iure spectantium iurisdictione, Ecclesiasticarum censurarum promulgatio, Sacramentorum exhibitio. Si res Ecclesiasticas spectet, ipsi census debetur, ipsi cathedralicum, five synodaticum, ipsi procuratio annua, ipsi mortuario- rum & decimarum quarta.

Ad Episcopum quaedam pertinent iure ordinationis, quaedam lege iurisdictionis, quaedam lege diaconalium. h. d.

Ed hac omnis pastoralis potestas in tria principalia membra contrahitur: quaedam enim ad Episcopum spectant iure ordinis, ut clericorum ordinatio, virginum benedictio, altarium & Ecclesiae consecratio: quaedam lege iurisdictionis, ut corrigendi, conferendi, excommunicandi, & instituendi potestas: quaedam lege diaconalium, ut jus census & cathedralicum exigendi, decimam percipiendi, jus hospitii indicendi, & his si

a Dist. 17. in sum. & dist. 88. in sum. b Ca. 2. ext. cod. tit. c Cap. 1. §. volentes. co. tit. in 6. & 4. personalia. d tit. d Cadver. §. verum. ext. co. tit. e C. de Xenodochi. ext. de relig. domib. f C. conquirente. §. nos. ext. de offic. ord.

milia. Sed cum tam de locali, quam de personali subjectione, de quibus his, quæ ad Episcopos tam jure ordinis, quam lege jurisdictionis pertinent, supra locis congruis locuti fuerimus: transeamus nunc ad eam subjectionem, quæ cognoscitur ex solutione census, & rerum quæ lege Diocelana ad ordinarium pertinent.

DE CENSIBVS, EXACTIONIBVS, ET
PROCURATIONIBVS.

TITVLVS XXI.

Census generaliter sumptus continet omnem pensionem, specialiter vero tantum cathedraticum. h. d.

Census appellatio generalis est, sumiturque pro omni pensione, quæ pralatis de Ecclesiasticis proventus singulis annis in signum subjectionis, vel alterius juris penditur. Speciali tamen nomine census, qui Episcopo ab Ecclesiis in argumentum subjectionis tribuitur, *Cathedraticum* appellatur: eò quod ob honorem cathedræ persolvatur.

Quibus temporibus, & quibus causis potest census constitui in Ecclesiis. h. d.

Constituuntur autem census, aut fundationis tempore, aut consecrationis, aut donationis, aut tempore immunitatis indultæ. Fundationis aut consecrationis tempore census imponitur, quia veluti præter ordinarii censum, nec fundari, nec dedicari potest Ecclesia: ita eodem tempore certum censum Episcopis in subjectionis signum constituere poterit. Sed nec illud insolitum, aut novum haberi debet, ut cum Episcopi Ecclesias piis locis ritè concesserint, aut exemptas fecerint, aliquid sibi in eis pensionis nomine referent. Sedes quoque Apostolica cum libertatis privilegium vel etiam quibusdam Ecclesiis protectionis indulget præsidium, censum gratis oblatum suscipit, & in literis Apostolicis, ad futurorum Pontifex memoriam quantitas census exprimitur. Sed a & patrono fundationis tempore poterit Episcopus moderatos sumptus constituere.

Similes sacerdotes non possunt proprias Ecclesias facere censuales: & qui de factis id fecerit, ab Ecclesia removebitur. h. d.

Simplices autem sacerdotes, vel clerici non possunt Ecclesias, quibus præfunt, propria auctoritate, præsertim post eorum decessum, censuales efficere. Ideoq; b qui ab eisdem quadam collusionione pensionem annuam de Ecclesiis receperint, illis defunctis super pensionis receptione audiendi non erunt; si Romani Pontificis, aut alterius, qui de jure id facere potuerit, auctoritatem super hoc non intervenisse confiterit. Quin potius collusionionem c talia facere competi fuerint; ab ipsis Ecclesiis removendi erunt.

Episcopus non potest novum censum imponere, vel veterem augere, præter cathedraticum. h. d.

Sed nec Episcopus ipse, aut quilibet alius Ecclesiis novos census imponere, aut veterem augere, aut partem proventuum suis usibus vendicare poterit: idq; adeo obtinet, ut etiam si juramentum e de novo censu persolvendo quis susceperit, non propterea solvere, sed absolvi ab illicito jurejurando debeat. Nec quicquam profuerit, quod Episcopus, vel quilibet de novo f illas de manibus laicorum eriperit: nam nec eo casu præter cathedraticum, & quæ cæteris imponuntur, aliquid exigi poterit.

Ex causa & non in propriam utilitatem potest Episcopus novum censum constituere, vel augere veterem, accedente consensu capituli. hoc dicit.

a C. præterea. in fin. extr. de ju. patron. b Canon. præterea. extr. eod. tit. c Ca. cum clerici. extr. eod. tit. d C. prohibemus. extr. eod. tit. e C. significavit. d. tit. f Canon. Eccles. extravagan. eod. tit.

Quod autem diximus, Episcopum nec novum censum imponere, nec augere veterem, ita intelligi oportet, si in propriam vel utilitatem convertere. Ceterum si non in suam, sed in alterius sibi subjectæ Ecclesiæ commodum, ex justa causa, vel novum censum constituere, vel veterem augere, vel etiam minuire velit, Capituli accedente consensu: id sibi minime interdicitur.

Provincia & Ecclesia de novo conversa in persolvenda censu servabunt consuetudinem vicinariam. h. d.

Sed quis erit modus obsequiorum Metropolitanorum exhibendorum, si qua de novo a converta provincia ad alicujus Ecclesiæ jurisdictionem accesserit? Et ex tali responsum est, id observari debere, quod in vicinis provinciis observatum reperitur.

Episcopus visitantibus debetur procuratio. h. d.

Vlterius pralatis diocesim visitantibus b, etiam procuratio debetur. Est autem procuratio necessarium sumptuum exhibitio. Nam cum Apostolico testimonio suffragante congruum sit, ut à quibus spiritualia recipimus, eisdem etiam temporalia nostra communemus: rectissime constitutum est, ut cum pralati diocesim peragrandò divina nobis exhibent, illis etiam à nobis temporalia exhibeantur.

Episcopus remittens Ecclesia servitia, non censuræ remittit procurationem, sed illam dare detrahentes potest excommunicare, & procurations non præscribitur. h. d.

Et adeo visitationi annexa est procuratio, ut Episcopus c alicui Ecclesiæ omnia servitia remittens eisdem visitanti nihilominus moderata debeatur procuratio: quam si visitati exhibere negaverint d, si quam contumaces ritè tulerit sententiam, erit invidiosè observanda, cum nec ullam adversus procuracionem, quæ ratione visitationis compedit, præscripcionem curere dignoscatur e.

Qui visitare possunt, & quod Archiepiscopi potest visitare provinciam, etiam cum suffraganeis non sint negligent. h. d.

Visitandi f vero sollicitudo non modo incumbit Episcopis, verum etiam Archiepiscopis, Patriarchis, & legatis Apostolicæ legatis, nunciis, Archidiaconis, & Decanis: qui quidem ne non tam divina, quam propria curis visisse videri possint, cautè prospicient, ut ea, quæ tam generali g, quam Lateranensi concilio h continentur, & quæ Innocentiana i constitutione, atque alii Canonibus salubriter constituta competuntur, invidiosè observent. Quod autem diximus, Archiepiscopos visitare licere provinciam, ac procuraciones à locis recipere visitatis, tunc etiam sibi locum vendicat, cum eas suffraganeis argui negligentia nomine non possunt: nec enim propterea minus suam libere visitare provinciam poterunt.

Ob oratorium non est exigenda procuratio, & ob urgentem necessitatem potest Episcopus exigere charitativum subsidium. h. d.

Postremo k admonendi sumus, propter privatum oratorium, in quo quis interdum celebrat, procuraciones, quæ visitationis ratione debentur, à quoquam exigi vel extorqueri non posse: sed nec aliis exactionibus subditos suos Episcopi gravare debent l, nisi quandoque eisdem multæ superveniant necessitates: quibus casibus si manifesta ac probabilis causa extiterit, cum charitate moderatum ab eis postulare subsidium subilendi erunt.

a C. super eod. extr. eod. tit. b Extr. cons. vus. eod. tit. & Ca. cum Apostolus. extravagan. eod. tit. & per totum tit. & m. i. c Ca. cum venerabilis. extr. eod. d C. cum nuper. eod. tit. extr. e. C. accedentes. extr. de præscrip. f Ca. felicit. eod. tit. in 6. & Clem. i. d. tit. & can. septa. & can. cum instantia. extr. eod. tit. g Can. 2. eod. tit. in 6. h Ca. cum Apostolus. extr. eod. i Ca. eod. tit. in 6. k C. extr. eod. tit. l C. cum Apostolus. 8. prohibemus. extr. eod. tit.